

Μεσολόγγι

Ιστορία και Τέχνη

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

Το ιστορικό πλαίσιο

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, οι οποίοι έπρεπε κατά την τάξιν να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τούτοις τα τέσσαρα αφανίζοντο, η πυρραιοί απεφάσισαν ανδρικήν στολήν κζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιωματικόν ηρώων, ως και από βαρβαρικής χετοιμάζοντο να κρΜεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έωτους εχθρούς, τι πξζόδου έξωθεν, τεις το Μεσολόγγιονα κατορθώσουν τευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της εθνικής συνειδήσεως του φαραώ» στο Ένδοξο Κρητικό Λογόν (επιμ.), Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

- 1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
- 2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
- 3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- 4. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- 5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
- 6. Η Εξοδος
- 7. Η πύλη του Μεσολογγίου
- 8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
- 9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν
- 10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας

«Η νέα πολιτική ηγεσία στάθηκε ανίκανη να οργανώσει τις εθνικές δυνάμεις και ν’ ανταπεξέλθει στους κινδύνους που είχε ν’ αντιμετωπίσει η Επανάσταση το 1825, όταν ο Μουχαμέτ Αλή, ο αντιβασιλιάς της Αιγύπτου, με τα τακτικά στρατεύματά του και τον ευρωπαϊκά οργανωμένο στόλο του, μπήκε ενεργά στον πόλεμο. Το 1825 ο Ιμπραήμ πασάς, ο γιος του Μουχαμέτ Αλή, αφού πρώτα κατάπνιξε την επανάσταση στην Κάσο και στην Κρήτη, αποβίβαζε σημαντικά ταχτικά στρατεύματα στην Πελοπόννησο. Για δυο χρόνια, απ’ το 1825 ως το 1827, ο Ιμπραήμ ρήμαζε τη χώρα. Με την κατάληψη του Μεσολογγίου (1826), που η θρυλική του "έξοδος" αναζωπύρωσε τον ευρωπαϊκό φιλελληνισμό, και με το πάρσιμο της Ακρόπολης των Αθηνών, οι Τούρκοι έγιναν κύριοι της Στέρας Ελλάδας και η Επανάσταση φάνηκε ότι θα έσβηνε. Η κυβέρνηση, τρομοκρατημένη, δεν έκανε τίποτα σοβαρό για ν’ αντιμετωπίσει την κατάσταση. Είχε τοποθετήσει όλες τις ελπίδες της στη ξένη βοήθεια κι εμπιστευτεί στην Αγγλία την υπόθεση της Ανεξαρτησίας. Ωστόσο οι εθνικές δυνάμεις φαίνονταν ανεξάντλητες. Συσπειρωμένες γύρω απ’ τον Κολοκοτρώνη στην Πελοπόννησο, τον Καραϊσκάκη στη Στερεά Ελλάδα, τον Μιαούλη και Σαχτούρη στη θάλασσα, αναζωογονούσαν την αντίσταση κι υποχρέωναν τις μεγάλες Δυνάμεις, Ρωσία, Αγγλία και Γαλλία, να επέμβουν στο Ελληνικό ζήτημα που, απ’ την αρχή, διατάραζε τη διπλωματία τους.»

1/15

Σβορώνος Ν., Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Θεμέλιο, Αθήνα 1983, σ.70.

πηγή: https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τοσούτω τα τέσσερα οχυρά, αφανίζοντο, η πυρραιοποιίοι απεφάσισαν ανδρικήν στολήν κζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιωμανημονεύτου ηρώων, ως και από βαρβαρικής χετοιμάζοντο να κρΜεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έω τους εχθρούς, τι π εξέδου έξωθεν, τ εις το Μεσολόγγι να κατορθώσουν τ ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολόγγιου και της ποικίλης συγκυρίας της φθοράς», στο Γιάννης Κριμνιάδου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

- Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
- Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

«Οι μαχητές του Μεσολογγίου, οι δημιουργοί του κορυφαίου γεγονότος της Επανάστασης, πολεμώντας μέσα από το τειχάκι της μικρής πόλης και κατά την έξοδο από αυτή, έδειξαν ποια είναι τα ακραία όρια της ανθρώπινης ευψυχίας. Οι Έλληνες συγκλονισμένοι, συνειδητοποίησαν πόσο δύσκολη ήταν η κατάσταση. Παρόλο, όμως, που το συλλογικό άρχισε να κερδίζει έδαφος, οι φιλοδοξίες των πολιτικών και στρατιωτικών δεν καταλάγιασαν. Αντίθετα, ο φιλελληνισμός, που είχε καμφθεί εξαιτίας των εμφυλίων πολέμων, φούντωσε ξανά σε όλη την Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Άρχισε να κινείται δραστήρια και να στέλνει τρόφιμα, χρήματα και πολεμοφόδια σε μεγάλες ποσότητες. Στη διάρκεια του ενός χρόνου που το Μεσολόγγι έμεινε απόρθητο, η Επανάσταση, αν και σε κρίσιμη φάση, δεν έσβησε και, επομένως το αγγλικό σχέδιο και οι αγγλο-ρωσικές διαπραγματεύσεις, που έθεσαν τις βάσεις για την επίλυση του ελληνικού ζητήματος με διπλωματικά μέσα, έγιναν σε χρονική περίοδο που η Επανάσταση όχι μόνο ήταν ζωντανή αλλά και που προκαλούσε το θαυμασμό της Ευρώπης για την αντοχή και το σθένος των πολιορκημένων.»

3/15

Γιαννόπουλος Γ., «Τα πολεμικά γεγονότα. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ.3, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ.111.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

4. Πολιορκία του Μεσολογγίου
5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
6. Η Εξοδος
7. Η πτώση του Μεσολογγίου
8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν
10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2

ώρας της νυκτός έ

μη πυροβολούν, ε
Εν τοσούτω τα τέ
αφανίζοντο, η πυ
οποίοι απεφάσισ
ανδρικήν στολήν
ζώσαι εις τας χείρ
της τυπογραφίας,
αξιομνημονεύτου
ηρώων, ως και αυ
από βαρβαρικής
ετοιμάζοντο να κ
Μεσολογγίται, και
την πόλιν. Ενώ έ
τους εχθρούς, τι π
εξόδου έξωθεν, τι
εις το Μεσολόγγι
να κατορθώσουν
ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναχωρήσεως της φρουράς» στο Γιώργος Κεχαγιόγλου

(επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ.109. https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους

Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

«Από τις πρώτες εβδομάδες της πολιορκίας, ο κλοιός άρχισε να στενεύει επικίνδυνα και από την ξηρά και από τη θάλασσα. Οι πολιορκημένοι με υπεράνθρωπες προσπάθειες ανταπέδιδαν τα πυρά και τους κανονιοβολισμούς, απέκρουαν επιθέσεις και ενεργούσαν αντεπιθέσεις, επιδιόρθωναν τα ρήγματα του τείχους και κατασκεύαζαν πρόχειρα οχυρώματα σε μια δεύτερη γραμμή άμυνας. Το Ανατολικό (Αιτωλικό) και τα νησιά της λιμνοθάλασσας, το Βασιλάδι, η Κλείσοβα και ο Ντολμάς, αποτέλεσαν στόχο των πολιορκητών αλλά και σοβαρά ερείσματα των πολιορκημένων. Γρήγορα, ωστόσο, βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Η έλλειψη πολεμοφοδίων, τροφίμων και νερού, οι επιδημίες άρχισαν να γίνονται πιεστικά ως ανυπέρβλητα προβλήματα και να θέτουν σε δοκιμασία την αντοχή τους. Εκεί, όμως, που όλα έδειχναν ότι δεν υπήρχαν άλλα περιθώρια, στα μέσα Ιουλίου αναθέρμανε τις ελπίδες τους η είδηση ότι σύντομα φθάνουν σε βοήθεια ο Γεώργιος Καραϊσκάκης και ο Κίτσος Τζαβέλλας. [...] Τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο οι πολιορκημένοι δέχθηκαν νέες επιθέσεις, μεγάλο μέρος του τείχους από τα συνεχή πλήγματα κατέρρευσε αλλά και η άμυνα ενισχύθηκε σοβαρά. Στο Μεσολόγγι μπήκαν πάνω από 1.000 άνδρες και ο στόλος έφερε νέα πολεμοφόδια και τρόφιμα. Σημαντικές υπήρξαν και οι επιτυχίες των οπλαρχηγών, που εμπόδιζαν τον ανεφοδιασμό του Κιουταχή. Η επίθεση Καραϊσκάκη μαζί με άλλους οπλαρχηγούς στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία), στις 28 Σεπτεμβρίου, προκάλεσε πολλές απώλειες. Οι επιτιθέμενοι, γι' άλλη μια φορά, αποκόμισαν πλούσια λάφυρα. Από αυτή τη δράση εκτός των τειχών προκλήθηκαν στο τουρκικό στρατόπεδο ελλείψεις και σημειώθηκαν λιποταξίες.»

4/15

Γιαννόπουλος Γ., «Τα πολεμικά γεγονότα. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ.3, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ.109.

6. Η έξοδος

7. Η πτώση του Μεσολογγίου

8. Η ερείπια του Μεσολογγίου

9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν

10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, ε

Εν τοσούτω τα τέ αφανίζοντο, η πυρ οποιοι απεφάσισαν ανδρικήν στολήν κ ζώσαι εις τας χείρ της τυπογραφίας, αξιομνημονεύτου ηρώων, ως και αυ από βαρβαρικής χ ετοιμάζοντο να κρ Μεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έα τους εχθρούς, τι π εξόδου έξωθεν, τ εις το Μεσολόγγι να κατορθώσουν τ ευρίσκετο.

Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας

«Από τα μέσα του καλοκαιριού του χρόνου αυτού [1825] γίνηκε φανερό σ' όλους- και στους δικούς μας, και στους εχθρούς, και στους ξένους- πως μπροστά στο Μεσολόγγι παιζόταν το μέγα δράμα του αγώνα. Ορθώθηκε, η μικρή αυτή πολιτεία, δώδεκα μήνες άπαρτο ταμπούρι της λευτεριάς. Άγνωστη σχεδόν ως τότε, άρχισε να προφέρεται τ' όνομά της από τα χείλια εκατομμυρίων ανθρώπων, για να γίνει, στο τέλος, θρύλος και δόξα.

Τα πάρσιμο της Τριπολιτσάς, η σφαγή της Χίου, τα κατορθώματα του Κανάρη και των άλλων μπουρλοτιέρηδων, η καταστροφή του Δράμαλη στα Δερβενάκια, οι νίκες των ναυτικών μας με τα σιτοκάραβά τους ενάντια στις τούρκικες φρεγάδες, τα Ψαρά, το χάνι της Γραβιάς, σπάζοντας τον επίσημο κλοιό της σιωπής, ξάφνιασαν τους λαούς, που ζούσαν κάτω από την αντιδραστική παλίρροια της Ιερής Συμμαχίας. Η ηρωική όμως άμυνα του Μεσολογγίου, η έξοδος και τ' ολοκαύτωμα, προκάλεσαν καθολική συγκίνηση και θαυμασμό. Ο τέτοιος δοξασμένος θάνατος δεν είταν, όπως φάνηκε την πρώτη στιγμή, το τέλος της πολύχρονης πάλης, μα η αρχή της δικαίωσης τόσων θυσιών. Μέσα από τα ερείπια και τις στάχτες της μικρής πολιτείας των φτωχών ψαράδων πρόβελνε, κόκκινη από το αίμα και μαύρη από το μπαρούτι, η λευτεριά.»

5/15 Φωτιάδης Δ., Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας, Δωρικός, Αθήνα 1980, σ.47-48.

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναγνώσεως της φρουράς» στο Γιάννος Κεραυνίολου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

Μεταδεδομένα

5. Η τελευταία μεταληφή των μεσολογγιτών
6. Η Εξοδος
7. Η πτώση του Μεσολογγίου
8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν
10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τούτοις τα τέσσαρα κανονοστάσια, αφανίζοντο, η πυρκαγιά έφτανε εις τα κανονοστάσια, οι οποίοι απεφάσισαν να ανδρικήν στολήν και να ζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιωματικόν, ηρώων, ως και από βαρβαρικής χροιάς, ετοιμάζοντο να κρημνισθώσι, και Μεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έωσαν οι εχθρούς, τι πλοίο, εξόδου έξωθεν, τού εις το Μεσολόγγιον να κατορθώσουν να ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναγνώσεως της φρουράς» στο Γιώργος Κεραυνίου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝ2, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

- Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
- Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία

«Η χειμερινή περίοδος δεν είχε φέρει τη συνηθισμένη ανάπαυλα. Οι ελπίδες των Ελλήνων ότι ο Κιουταχής θα έλυνε την πολιορκία του Μεσολογγίου έσβησαν πολύ γρήγορα. Αντί γι' αυτό, στις αρχές του Ιανουαρίου του 1826, ο Ιμπραήμ, χρησιμοποιώντας ως βάση το Κρυονέρι, συγκέντρωσε μεγάλες δυνάμεις γύρω από την οχυρωμένη πόλη, η όποια ήταν, επιπλέον, και στενά αποκλεισμένη από τη θάλασσα. Στις 9/21 Ιανουαρίου 1826 εμφανίστηκε ο Μιαούλης με κάπου είκοσι πέντε πλοία- η δαπάνη τους είχε καλυφθεί με δημόσιο έρανο- κι επανέλαβε το καταπληκτικό κατόρθωμα που είχε επιχειρήσει και τον Αύγουστο του 1825: ανάγκασε τα τουρκικά πλοία να αναζητήσουν καταφύγιο κάτω από τα κανονιοβολεία της Πάτρας και ανεφοδίασε την πόλη για δύο μήνες. Αυτή τη φορά όμως δεν μπόρεσε ν' αποκτήσει τον θαλάσσιο έλεγχο της περιοχής- οι προμήθειες και τα πυρομαχικά τού είχαν τελειώσει κι έπρεπε να γυρίσει στη βάση του. Στις αρχές Μαρτίου, οι Αιγύπτιοι, μ' ένα στολίσκο από τριάντα δύο κανονιοφόρα με επίπεδο πυθμένα, κατέλαβαν το Βασιλάδι, τον Ντολμά, το Αιτωλικό και το Μοναστήρι. Το ίδιο το Μεσολόγγι βομβαρδιζόταν συνεχώς και η πόλη είχε μεταβληθεί σε ερείπια. Οι κάτοικοι, εκτεθειμένοι στη βροχή και το κρύο και αντιμετωπίζοντας σε κάθε βήμα τη λάσπη και το νερό, βρίσκονταν σε άθλια κατάσταση.»

6/15 Dakin D., Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία 1821-1833, μτφρ. Ρ. Σταυρίδου-Πατρικίου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1989, σ.233.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

- Πολιορκία του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
- Η Εξοδος
- Η πτώση του Μεσολογγίου
- Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
- Υμνος εις την Ελευθερίαν
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, ε

Εν τοσούτω τα τέσσερα οχυρά, αφανίζοντο, η πυρραιοποιίοι απεφάσισαν ανδρικήν στολήν και ζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιωματικόν ηρώων, ως και από βαρβαρικάς χροιοτοιμάζοντο να κρηΜεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έα τους εχθρούς, τι εξόδου έξωθεν, εις το Μεσολόγγι να κατορθώσουν ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναγκωσύσεως της φρουράς», στο Γυμνάσιον Κωνσταντινούπολης (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

«Ο Φεβρουάριος του 1826 υπήρξε ένας φοβερός μήνας με πολλά θύματα από τους συνεχείς κανονιοβολισμούς. Οι υπερασπιστές με μεγάλη αυταπάνηση προσπαθούσαν, κυρίως τις νύχτες, να υψώσουν όπως όπως τα οχυρά τους. [...] Στις αρχές Μαρτίου οι προτάσεις του Ιμπραήμ για άνευ όρων παράδοση απορρίφθηκαν. Στις 25 Μαρτίου δέχθηκε τρομερή επίθεση η Κλείσοβα, που αποκρούστηκε. Οι απώλειες των Αιγυπτίων, όπως και στο Βασιλάδι, ήταν μεγάλες. Ο Ιμπραήμ, συγκλονισμένος από αυτές- ανάμεσα στους νεκρούς και ένα μεγάλο όνομα, ο γαμπρός του, Χουσεΐν μπέης, που είχε υποτάξει την Κρήτη- απέφυγε νέες επιθέσεις. Συνέχισε τους σφοδρούς κανονιοβολισμούς και περίμενε να λυγίσουν οι υπερασπιστές από την πείνα. Ο στόλος, υδραίικα και σπετσιώτικα πλοία, στο τέλος Μαρτίου, παρά τις προσπάθειες δεν μπόρεσαν να διασπάσουν τις γραμμές του διπλάσιου αντίπαλου στόλου και ο Καραϊσκάκης χωρίς τα αναγκαία, αδυνατούσε να επιτεθεί στο τουρκο-αιγυπτιακό στρατόπεδο. Οι πολέμαρχοι, κάτω από αυτές τις συνθήκες αποφάσισαν έξοδο την Κυριακή των Βαΐων, στις 10 Απριλίου και ενημέρωσαν τις δυνάμεις του στρατοπέδου της Δερβέκιστας, για να ενεργήσουν ταυτόχρονα επίθεση στα νώτα του αντιπάλου. Σύμφωνα με το σχέδιο, όσοι δεν μπορούσαν να μετακινηθούν παρέμειναν οχυρωμένοι στα σπίτια, για να πεθάνουν πολεμώντας, και όσοι είχαν ακόμη δυνάμεις, μαζί και τα γυναικόπαιδα, χωρισμένοι σε τρία τμήματα, θα επιχειρούσαν, με το όπλο και το γιαταγάνι στο χέρι, την έξοδο.»

7/15

Γιαννόπουλος Γ., «Τα πολεμικά γεγονότα. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ.3, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ.110-111.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

6. Η Εξοδος

7. Η πτώση του Μεσολογγίου

8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου

9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν

10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τούτοις τα τέσσαρα μέλη της οικογενείας, αφανίζοντο, η πυρκαγιά έκαίει τα πάντα, οι οποίοι απεφάσισαν να περικήν ανδρικήν στολήν και να ζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιοσημνημονεύτου ηρώων, ως και από βαρβαρικάς χροιοποιμαζόντο να κρονοΜεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έω τους εχθρούς, τι εξόδου έξωθεν, εις το Μεσολόγγιο να κατορθώσουν ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναχώσεως της φρουράς» στο Γιάννος Κεραμιόγλου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

- Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
- Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

ολιορκίας
ξαρτησία
ως των Ελλήνων
ξαρτησία
ως των Ελλήνων
ολιορκίας
ονικών μετά την
το Μεσολόγγι
Βύρωνα

Απομνημονεύματα της Επανάστασεως των Ελλήνων

«Από τα μέσα Φεβρουαρίου (1826) άρχισαν πολλές φαμελλιαίς να υστερούνται το ψωμί. Μια Μεσολογγίτισσα, Βαρβάρηνα ωνομάζετο, ήτις περίθαλπεν ασθενήν (και) τον αυτάδελφόν μου Μήτρον, ετελείωσεν την θροφήν της και μυστικά (μαζί) με άλλαις δύο φαμελλιαίς Μεσολογγίτικες, έσφαξαν ένα γαϊδουράκι και το έφαγαν. Ταις ηύρα οπού έτρωγαν ερώτησα που ηύραν το κρέας και τρόμαξεν η ψυχή μου όταν άκουσα ότι ήτον γαϊδούρι. Μια συνδροφιά στρατιωτών Κραβαριτών είχεν έναν σκύλον και, κρυφά και αυτοί, τον έσφαξαν και τον μαγειρεύσαν. Εμαθητεύθη και τούτο. Ημέραν παρ' ημέραν αυξάνουσα η πείνα, έπεσεν και η πρόληψις και όλα του να τρώγουν ακάθαρτα και άρχισαν αναφανδόν πλέον να σφάζουν άλογα, μουλάρια και γαϊδούρια και ακόμη να τα πωλούν μία λίρα την οκά οι ιδιοκτήται (των) και πού να προφθάσουν; Τρεις ημέραις απέρασαν και τελείωσαν και αυτά τα ζώα... Ο συνεργάτης του κου Γ. Μεσθενέα τυπογράφου, καθήμενος εις την οικίαν μας, έσφαξεν και έφαγεν μίαν γάταν και έβαλεν τον ψυχογιούν του Στορνάρη και εσκότωσαν άλλην μίαν. Τούτος υπέμνησεν εις τους άλλους (να πράξουν το ίδιον) και εις ολίγαις ημέραις γάτα δεν έμεινεν. Ο Αγιομαυρίτης ιατρός (Π. Στεφανίτης) εμαγειρεύσεν τον σκύλον του με λάδι, από το οποίον είχαμεν αρκετόν και επαινούσεν το φαγί του ότι ήτον το πλέον νοστιμώτερον.»

8/15 Κασομούλης Ν., Απομνημονεύματα της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833, τ.Β', εισ.-σχόλια Γιάννη Βλαχογιάννη, σ.241-242.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου
- Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
- Υμνος εις την Ελευθερίαν
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

Λογοτεχνία

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τοσούτω τα τέσσαρα γεφύρια ετοιμάζοντο από σανίδας. Όσα πράγματα δεν ήθελον να αφήσουν εις τα χείρας των εχθρών αφανίζοντο, η πυρίτις και τα φισέκια μετεκομίζοντο εις τα σπίτια όπου έμελλον να κλεισθούν οι ασθενείς και οι αδύνατοι, οι

οποίοι απεφάσισαν

ανδρικήν στολήν κ

ζώσαι εις τας χείρ

της τυπογραφίας,

αξιομνημονεύτου

ηρώων, ως και αυ

από βαρβαρικής χ

ετοιμάζοντο να κρ

Μεσολογγίται, και

την πόλην. Ενώ έω

τους εχθρούς, τι π

εξόδου έξωθεν, τ

εις το Μεσολόγγιον; Η καταφρόνησις του θανάτου και αι καθημερινά νίκαι δικαίως τους έκαμον να στοχάζονται ότι δύνανται

να κατορθώσουν τοιαύτα θαύματα. Αλλά τοιούτος ηρωισμός εις εκείνην την περίστασιν μόνον εις τους εν Μεσολογγίω

ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

πηγή:

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου» https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto Μεσολογγίου

(επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Ιστορία

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
4. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
5. Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας
6. Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία
7. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

ως των Ελλήνων

ξαρτησία

ως των Ελλήνων

ολιορκίας

ονικών μετά την

2. Η υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι

3. Η είδηση του θανάτου του Λόρδου Βύρωνα

4. Πολιορκία του Μεσολογγίου

5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών

6. Η Εξοδος

8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου

9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν

10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2

ώρας της νυκτός ε

μη πυροβολούν, ε
Εν τοσούτω τα τέ
αφανίζοντο, η πυρ
οποίοι απεφάσισ
ανδρικήν στολήν
ζώσαι εις τας χείρ
της τυπογραφίας,
αξιομνημονεύτου
ηρώων, ως και αυ
από βαρβαρικής χ
ετοιμάζοντο να κ
Μεσολογγίται, και
την πόλιν. Ενώ έ
τους εχθρούς, τι π
εξόδου έξωθεν, τι
εις το Μεσολόγγι
να κατορθώσουν
ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου και της ηρωικής αναχωρήσεως της φρουράς» στο Γιώργος Κεχαγιόγλου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΠΝ2, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους

Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία

«Απελπισμένοι πια, οι υπερασπιστές του Μεσολογγίου αποφάσισαν να επιχειρήσουν έξοδο. Υπήρχαν 3.000 πολεμιστές, από τους οποίους μερικοί δεν είχαν ούτε όπλα, και 9.000 άμαχοι- γέροι, έφηβοι, γυναίκες και παιδιά. Σύμφωνα με το σχέδιο που είχαν καταστρώσει, θα δοκίμαζαν ν' ανοίξουν δρόμο μέσ' από τις δυνάμεις που πολιορκούσαν την πόλη, ελπίζοντας ότι μέσα στη γενική αναταραχή, το μεγαλύτερο μέρος της φρουράς και των άμαχων θα κατόρθωνε να ξεφύγει. Το απεγνωσμένο αυτό εγχείρημα αποφασίστηκε να γίνει τη νύχτα της 10ης προς 11η/22ας προς 23η Απριλίου. Είχαν συνεννοηθεί και με τον Καραϊσκάκη να χτυπήσει την ίδια νύχτα με 1.500 Ρουμελιώτες τα νώτα του εχθρού από τα βουνά που βρίσκονταν πίσω από την πόλη. Μια ομοβροντία από την κορυφογραμμή του Ζυγού (Αράκυνθου) θα έδινε το σύνθημα στη φρουρά ν' αρχίσει την έξοδο. Η φρουρά θα οδηγούσε τους πολιορκημένους μέσ' από ένα άνοιγμα του τείχους και πάνω από γεφύρια που είχαν στηθεί στην τάφρο. Ένας λιποτάκτης, ωστόσο, πρόδωσε το σχέδιο. Οι Μωαμεθανοί κατόρθωσαν όχι μόνο να συγκρατήσουν τις δυνάμεις του Καραϊσκάκη αλλά και να συγκεντρώσουν στρατεύματα και ιππικό στην πρώτη γραμμή· έδωσαν οι ίδιοι το σύνθημα για την έξοδο, προτού ακόμη πάρουν όλοι οι άνδρες της φρουράς τις θέσεις τους. Μεγάλη σύγχυση επικράτησε όταν οι Μωαμεθανοί άνοιξαν πυρ εναντίον εκείνων που προσπαθούσαν να περάσουν τις γέφυρες. Παρ' όλα αυτά, η εμπροσθοφυλακή της φρουράς άνοιξε δρόμο ανάμεσα τους. Οι άμαχοι όμως δεν μπόρεσαν να προχωρήσουν. Η φρουρά τούς περίμενε κάτω από τα καταιγιστικά πυρά του εχθρού, και όταν οι πρώτοι άμαχοι πέρασαν τις γέφυρες, προχώρησε σε φάλαγγες για να φτάσει στο σημείο της συνάντησης, πάνω στις πλαγιές του Ζυγού.»

10/15 Dakin D., Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία 1821-1833, μτφρ. Ρ. Σταυρίδου-Πατρικίου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1989, σ.234.

πηγή: https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

7. Η πτώση του Μεσολογγίου
8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν
10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τούτῳ τα τέσσαρα πλοία, αφανίζοντο, η πυρρὰ των κανονοστασίων, οποῖοι απεφάσισαν ἀνδρικήν στολήν καὶ ζῶσαι εἰς τὰς χεῖρας τῆς τυπογραφίας, ἀξιωματικῶν καὶ ἡρώων, ὡς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ βαρβαρικῆς χειρὸς ἐτοιμάζοντο νὰ κἀν Μεσολογγίται, καὶ τὴν πόλιν. Ἐνῶ ἔαυτοι τοὺς ἐχθροὺς, τὶς ἐξόδου ἐξώθεν, τὶς εἰς τὸ Μεσολόγγιον νὰ κατορθώσουν τὴν εὐρίσκειτο.

Βιβλιογραφικά

«Περὶ τῶν τελευταίων στιγμῶν τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς ἠρωικῆς ἀναχωρήσεως τῆς φρουρᾶς» στο Γιώργος Κεχανιόνλου (ἐπιμ.), *Πεζογραφικὴ Ἀνθολογία. Ἀφηγηματικὸς γραπτὸς νεοελληνικὸς λόγος*, τ. 2, 112, Θεσσαλονικὴ 2003, σ. 1158-1159 & 1200.

Μεταδεδομένα

Γραπτές πηγές

- Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
- Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
- Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

Απομνημονεύματα της Επανάστασεως των Ελλήνων

Από τον πρόλογο του σχεδίου Εξόδου που συντάχθηκε το μεσημέρι της 10ης Απριλίου 1826:

«Εν ονόματι της Αγίας Τριάδος

Βλέποντες τον εαυτόν μας, το στράτευμα και τους πολίτας εν γένει μικρούς και μεγάλους παρ' ελπίδαν υστερημένους από όλα τα καταπείγοντα αναγκαία της ζωής προ 40 ημέρας και ότι εκπληρώσαμεν τα χρέη μας ως πιστοί στρατιώται της πατρίδος εις την στενήν πολιορκίαν ταύτην και ότι, εάν μίαν ημέραν υπομείνωμεν περισσότερον, θέλομεν αποθάνει όρθιοι εις τους δρόμους όλοι.

Θεωρούντες εκ του άλλου ότι μας εξέλιπεν κάθε ελπίς βοηθείας και προμηθείας, τόσον από την θάλασσαν καθώς και από την ξηράν (ώστε να δυνηθώμεν) να βαστάζωμεν, ενώ ευρισκόμεθα νικηταί του εχθρού, αποφασίσαμεν ομοφώνως: Η έξοδό μας να γίνη βράδυ εις τας δύο ώρας της νυκτός της 10 Απριλίου, ημέραν Σάββατον και ξημερώνοντας των Βαΐων, κατά το εξής σχέδιον, ή έλθη ή δεν έλθη βοήθεια.»

11/15 Κασομούλης Ν., Απομνημονεύματα της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833, τ.Β', εισαγωγή και σχόλια Γιάννη Βλαχογιάννη, σ.259.

- Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
- Η Εξοδος
- Η πτώση του Μεσολογγίου
- Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
- Υμνος εις την Ελευθερίαν
- Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τοσούτω τα τέσσαρα γεφύρια ετοιμάζοντο από σανίδας. Όσα πράγματα δεν ήθελον να αφήσουν εις τα χείρας των εχθρών αφανίζοντο, η πυρίτις και τα φισέκια μετεκομίζοντο εις τα σπίτια όπου έμελλον να κλεισθούν οι ασθενείς και οι αδύνατοι, οι

οποίοι απεφάσισαν ανδρικήν στολήν κ... ζώσαι εις τας χείρας της τυπογραφίας, αξιομνημονεύτου ηρώων, ως και από βαρβαρικής χ... ετοιμάζοντο να κ... Μεσολογγίται, και την πόλιν. Ενώ έω... τους εχθρούς, τι π... εξόδου έξωθεν, τ... εις το Μεσολόγγιον, η καταφρονήσις του θανάτου και αι καθημερινά νικαι σικαίως τους εκατόν να στοχαζόνται ότι θυνανται να κατορθώσουν τοιαύτα θαύματα. Αλλά τοιούτος ηρωισμός εις εκείνην την περίστασιν μόνον εις τους εν Μεσολογγίω ευρίσκετο.

Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

«Οι απώλειες υπήρξαν βαριές, όπως και η αγριότητα που επέδειξαν και ο Ιμπραήμ και ο Κιουταχής εντός της πόλης και προς τους αιχμαλώτους. Από τους άνδρες σώθηκαν 1.300 και ελάχιστες γυναίκες, 1.700 βρήκαν το θάνατο, ανάμεσα τους ο Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, ο Μιχαήλ Κόκκινης, ο Ιάκωβος Μάγερ και άλλοι, κυρίως Γερμανοί φιλέλληνες, ενώ περί τις 6.000 γυναικόπαιδα οδηγήθηκαν για να πουληθούν στη Μεθώνη ή στα σκλαβοπάζαρα της Κωνσταντινούπολης και της Αλεξάνδρειας. Σε όλο το διάστημα που εκτυλίχθηκε το γεγονός, χάθηκαν περί τις 17.000, το ένα τέταρτο από αυτούς από την πλευρά των επιτιθέμενων.»

12/15 Γιαννόπουλος Γ., «Τα πολεμικά γεγονότα. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.3, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, σ.110-111.

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
4. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
5. Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας
6. Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία

ως των Ελλήνων

ξαρτησία

ως των Ελλήνων

ολιορκίας

ονικών μετά την

2. Η υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι

3. Η είδηση του θανάτου του Λόρδου Βύρωνα

4. Πολιορκία του Μεσολογγίου

5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολοιωνιτών

Λογοτεχνία

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τοσούτω τα τέσσαρα νεφύρια ετοιμάζοντο από σανίδας. Όσα πράγματα δεν ήθελον να αφήσουν εις τα νείσας των ενθών

αφανίζοντο, η πυρ-
οποίοι απεφάσισαν
ανδρικήν στολήν κ
ζώσαι εις τας χείρ
της τυπογραφίας,
αξιομνημονεύτου
ηρώων, ως και αυ
από βαρβαρικής χ
ετοιμάζοντο να κ
Μεσολογγίται, και
την πόλιν. Ενώ έ
τους εχθρούς, τι
εξόδου έξωθεν, τι
εις το Μεσολόγγι
να κατορθώσουν τ
ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών του Μεσολογγίου» (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδιομένα

Οι γυναίκες της Εξόδου

«Οι γυναίκες του Μεσολογγίου εξευγενίστηκαν από τον Πόνο. Κάποτε ήταν κι αυτές χαρούμενες και "καθημερινές", αδήριτη όμως ανάγκη τις έκανε να ξεχάσουν τον εαυτό τους, να παραμερίσουν την υπερηφάνεια τους και πολλές φορές να αντροποιηθούν. Υπομένουν χωρίς μεμψιμοιρίες και παράπονα, γιατί, με τη βαθιά τους αίσθηση των πραγμάτων, νιώθουν πως "παράπονο χαμός καιρού σ' ό,τι κανείς κι αν χάσει". Από τις πρώτες μέρες της πολιορκίας, με θάρρος κι απλότητα- λες κι αυτός ήταν ο φυσικός τους ρόλος- ανακατεύονται με τους άντρες, κουβαλάνε πολεμοφόδια, λιώνουν εχθρικά βλήματα ή μολύβια απ' τα δίχτυα τους και φτιάχνουν βόλια, αλέθουν σκόνες κι αλοιφές για τους τραυματίες, σκίζουν απ' τα σεντόνια τους λουρίδες για επιδέσμους, κουβαλάνε πέτρες κι επισκευάζουν τα γκρεμισμένα τείχη κι όταν οι πέτρες σωθούν, γκρεμίζουν τα σπίτια τους και παίρνουν άλλες. Και μαζί μ' όλα αυτά, και με τις δουλειές του σπιτιού και τη φροντίδα των παιδιών, έχουν πάντα δίπλα τους το καρυοφίλι, το σπαθί, το μαχαίρι, γιατί τώρα το επάγγελμά τους είναι ο πόλεμος.»

13/15 Κορδόση Α., «Οι γυναίκες της Εξόδου», *Μεσολόγγι, Επτά Ημέρες-Η Καθημερινή*, Αθήνα 24.4.1994, σ.8.

Ιστορία

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
4. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
5. Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας

- ξαρτησία
- ως των Ελλήνων
- ξαρτησία
- ως των Ελλήνων
- ολιορκίας
- ονικών μετά την
- το Μεσολόγγι
- Βύρωνα
- 4. Πολιορκία του Μεσολογγίου
- 5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
- 6. Η Εξοδος
- 7. Η περίπτωση του Μεσολογγίου
- 8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
- 9. Υμνος εις την Ελευθερίαν
- 10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

Λογοτεχνία

το μέρος του Αγίου Συμεώνος, και τότε εκατάλαβεν η φρουρά ότι ήρχετο η έξωθεν βοήθεια. Αμέσως εσυνάχθησαν οι στρατηγοί εις την ανατολικήν πλευράν του οχυρώματος και, συσκεφθέντες, απεφάσισαν τον τρόπον της φυγής και έβγαλαν ένα περίπολον (ρόνταν), να περιέλθει όλα τα κανονοστάσια και να τον γνωστοποιήσει εις όλους τους στρατιώτας και λοιπούς και ότι εις τας 2 ώρας της νυκτός έμελλον να έβγουν από το οχύρωμα. Εις το διάστημα τούτο διορίσθησαν να φυλάττουν άκραν σιωπήν και να μη πυροβολούν, εκτός των φυλακών, αι οποίαι έπρεπε κατά την τάξην να φωνάζουν και να τουφεκίζουν από καιρόν εις καιρόν.

Εν τοσούτω τα τέσσαρα γεφύρια ετοιμάζοντο από σανίδας. Όσα πράγματα δεν ήθελον να αφήσουν εις τα χείρας των εχθρών αφανίζοντο, η πυρίτις και τα φισέκια μετεκομίζοντο εις τα σπίτια όπου έμελλον να κλεισθούν οι ασθενείς και οι αδύνατοι, οι

οποίοι απεφάσισαν

ανδρικήν στολήν

ζώσαι εις τας χείρας

της τυπογραφίας,

αξιομνημονεύτου

ηρώων, ως και αυ

από βαρβαρικής χ

ετοιμάζοντο να κρ

Μεσολογγίται, και

την πόλιν. Ενώ έα

τους εχθρούς, τι π

εξόδου έξωθεν, τ

εις το Μεσολόγγιον; Η καταφρόνησις του θανάτου και αι καθημερινάί νίκαι δικαίως τους έκαμον να στοχάζονται ότι δύνανται

να κατορθώσουν τοιαύτα θαύματα. Αλλά τοιούτος ηρωισμός εις εκείνην την περίστασιν μόνον εις τους εν Μεσολογγίω

ευρίσκετο.

Βιβλιογραφικά

«Περί των τελευταίων στιγμών τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου καί τῆς ἠρωικῆς ἀναγνωρῆσεως τῆς φρουρᾶς» στο Γιώργος Κεχανιόγλου (επιμ.), *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. 2, ΙΝΣ, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 1198-1199 & 1200.

Μεταδεδομένα

πηγή:

https://www.greek-language.gr/Resources/literature/education/greek_history/index.html?subpoint=72#prettyPhoto

Ιστορία

Γραπτές πηγές

1. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας
2. Η γέννηση ενός κράτους-έθνους
3. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
4. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827
5. Μεσολόγγι, το έπος της μεγάλης πολιορκίας
6. Ο Αγώνας των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία
7. Η κρίσιμη τριετία, 1825-1827

ως των Ελλήνων

ξαρτησία

ως των Ελλήνων

ολιορκίας

ονικών μετά την

2. Η υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι
3. Η είδηση του θανάτου του Λόρδου Βύρωνα
4. Πολιορκία του Μεσολογγίου
5. Η τελευταία μετάληψη των Μεσολογγιτών
6. Η Εξοδος
7. Η πτώση του Μεσολογγίου
8. Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου
9. Ύμνος εις την Ελευθερίαν
10. Η τελευταία μέρα του Μεσολογγίου

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

ζωγραφική

«Η υποδοχή του Λόρδου
Βύρωνα στο Μεσολόγγι»,
Θεόδωρος Βρυζάκης

«Η Έξοδος του Μεσολογγίου»,
Θεόδωρος Βρυζάκης

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

«Η Ελλάδα πάνω στα ερείπια του
Μεσολογγίου»,
Ευγένιος Ντελακρουά

«Η αυτοθυσία της μάνας»,
Εμίλ ντε Λανσάκ

επιμέλεια: Μ. Δουζίνα

«Η θυσία του Καψάλη»,
Θεόδωρος Βρυζάκης

ποίηση

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι
Διονύσιος Σολωμός

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Α'

1

Τότες εταραχτήκανε τα σωθικά μου και έλεγα πως ήρθε ώρα να ξεψυχήσω· κι ευρέθηκα σε σκοτεινό τόπο και βροντερό, που εσκιρτούσε σαν κλωνί στάρι στο μύλο που αλέθει ογλήγορα, ωσάν το χόχλο στο νερό που αναβράζει· ετότες εκατάλαβα πως εκείνο ήτανε το Μεσολόγγι· αλλά δεν έβλεπα μήτε το κάστρο, μήτε το στρατόπεδο, μήτε τη λίμνη, μήτε τη θάλασσα, μήτε τη γη που επάτουνα, μήτε τον ουρανό· εκατασκέπαζε όλα τα πάντα μαυρίλα και πίσσα, γιομάτη λάμψη, βροντή και αστροπελέκι· και ύψωσα τα χέρια μου και τα μάτια μου να κάμω δέηση, και ιδού μες στην καπνίλα μία μεγάλη γυναίκα με φόρεμα μαύρο σαν του λαγού το αίμα, όπου η σπίθα έγγιζε κι εσβενότουνε· και με φωνή που μου εφαίνονταν πως νικάει την ταραχή του πολέμου άρχισε:

«Το χάραμα επήρα
Του Ήλιου το δρόμο,
Κ ρεμώντας τη λύρα
Τη δίκαιη στον ώμο
Κι απ' όπου χαράζει
Ως όπου βυθά,

Τα μάτια μου δεν είδαν τόπον ενδοξότερον από τούτο το αλωνάκι.»

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Β'

1

Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει·
Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί, κι η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε· στα μάτια η μάνα μνέει·¹
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και κλαίει:
«Έρμο τουφέκι σκοτεινό, τι σ' έχω γω στο χέρι;
Οπού συ μου 'γινες βαρύ κι ο Αγαρηνός το ξέρει».

2

*Το Μεσολόγγι έπεσε την άνοιξη· ο ποιητής παρασταίνει τη Φύση, εις τη στιγμή που είναι
ωραιότερη, ως μία δύναμη, η οποία, με όλα τ' άλλα και υλικά και ηθικά ενάντια,
προσπαθεί να δειλιάσει τους πολιορκημένους· ιδού οι Στοχασμοί του ποιητή:*

Η ζωή που ανασταίνεται με όλες της τες χαρές, αναβρύζοντας ολούθε, νέα, λαχταριστή,
περιχυνόμενη εις όλα τα όντα· η ζωή ακέραιη, απ' όλα της φύσης τα μέρη, θέλει να
καταβάλει την ανθρώπινη ψυχή· θάλασσα, γη, ουρανός, συγχωνευμένα, επιφάνεια και
βάθος συγχωνευμένα, τα οποία πάλι πολιορκούν την ανθρώπινη φύση στην επιφάνεια
και εις το βάθος της.

Η ωραιότης της φύσης, που τους περιτριγυρίζει, αυξάνει εις τους εχθρούς την
ανυπομονησία να πάρουν τη χαριτωμένη γη, και εις τους πολιορκημένους τον πόνο ότι θα
τη χάσουν.

Ο Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και γελούνε,
Κι όσ' άνθια βγαίνουν και καρποί τόσ' άρματα σε κλειούνε.

Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει,
Και μες στη θάλασσα βαθιά ξαναπετιέται πάλι,
Κι ολόλευκο εσύμιξε με τ' ουρανού τα κάλλη.
Και μες στις λίμνης τα νερά, όπ' έφθασε μ' ασπούδα,
Έπαιξε με τον ίσκιο της γαλάζια πεταλούδα,
Που ευώδιασε τον ύπνο της μέσα στον άγριο κρίνο·
Το σκουληκάκι βρίσκεται σ' ώρα γλυκιά κι εκείνο.
Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη,
Η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι·
Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραίνει·
Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει.

Τρέμ' η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της.

Επειδή βλέπει τον εχθρόν άσπονδον, άπονον από το πολύ πείσμα, και καταλαβαίνει ότι αν το Έλεος έχυνε μες στα σπλάχνα του όλους τους θησαυρούς του,τούτοι

Τριαντάφυλλά 'ναι θεϊκά στην κόλαση πεσμένα.

13

Μένουν οι Μάρτυρες με τα μάτια προσηλωμένα εις την ανατολή, να φέξει για να 'βγουνε στο γιουρούσι, και η φοβερή αυγή.

Μνήσθητι, Κύριε - είναι κοντά - Μνήσθητι, Κύριε - εφάνη!

Επάψαν τα φιλιά στη γη.....

Στα στήθια και στο πρόσωπο, στα χέρια και στα πόδια.

Μία χούφτα χώμα να κρατώ και να σωθώ μ' εκείνο.

17

Κι άνθιζε μέσα μου η ζωή μ' όλα τα πλούτια πόχει

18

Συχνά τα στήθια εκούρασα, ποτέ την καλοσύνη.

20

Στον ύπνο της μουρμούριζε την κλάψα της τρυγόνας.

36

Πάντ' ανοιχτά, πάντ' άγρυπνα, τα μάτια της ψυχής μου.

41

Ολίγο φως και μακρινό σε μέγα σκότος κι έρμα.

43

Σε βυθό πέφτει από βυθό ως που δεν ήταν άλλος -
Εκείθ' εβγήκε ανίκητος.

44

Φως που πατεί χαρούμενο τον Άδη και το χάρο.

51

Η δύναμή σου πέλαγο κι η θέλησή μου βράχος.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Γ'

1

Μητέρα, μεγαλόψυχη στον πόνο και στη δόξα,
Κι αν στο κρυφό μυστήριο ζουν πάντα τα παιδιά σου

Με λογισμό και μ' όνειρο, τι χάρ' έχουν τα μάτια,

Τα ματια τουτα, να σ' ιδουν μες στο πανέρμο δασος,

Που ξάφνου σου τριγύρισε τ' αθάνατα ποδάρια

5

(Κοίτα) με φύλλα της Λαμπρής, με φύλλα του Βαϊώνε!

Το θεϊκό σου πάτημα δεν άκουσα, δεν είδα.

Ατάραχη σαν ουρανός μ' όλα τα κάλλη πόχει,

Που μέρη τόσα φαίνονται και μέρη 'ναι κρυμμένα·

Αλλά, Θεά, δεν ημπορώ ν' ακούσω τη φωνή σου,

10

Κι ευθύς εγώ τ' Ελληνικού κόσμου να τη χαρίσω;

Δόξα 'χ' η μαύρη πέτρα του και το ξερό χορτάρι.

11

*Μία των γυναικών προσφεύγει εις το στοχασμό του θανάτου ως μόνη σωτηρία
της με τη χαρά την οποίαν αισθάνεται το πουλάκι.*

Οπού 'δε σκιάς παράδεισο και τηνέ χαιρετάει

Με του φτερού το σάλαγο και με κανέναν ήχο,

*εις τη στιγμήν οπού είναι κοπιασμένο από μακρινό ταξίδι, εις τη φλόγα
καλοκαιρινού ήλιου.*

12

Και βλέπω πέρα τα παιδιά και τες αντρογυναίκες
Γύρου στη φλόγα π' άναψαν, και θλιβερά τη θρέψαν
Μ' αγαπημένα πράματα και με σεμνά κρεβάτια,
Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ -
Και 'γγίζ' η σπίθα τα μαλλιά και τα λιωμένα ρούχα -
Γλήγορα, στάχτη, να φανείς, οι φούχτες να γιομίσουν.

13

Είν' έτοιμα στην άσπονδη πλημμύρα των αρμάτων
Δρόμο να σχίσουν τα σπαθιά, κι ελεύθεροι να μείνουν,
Εκείθε με τους αδελφούς, εδώθε με το χάρο.